

EDWARD WIŚNIEWSKI

Spółeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi

WPŁYW SZKOLNICTWA WYŻSZEGO NA ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY KOŁOBRZEGU

Abstract: Influence of Higher Education on Social and Economic Development of Kołobrzeg. Higher education should play a particularly important role promoting and developing education for the region and knowledge-based society, regional art of management and regional systems of innovation.

The World Declaration on Higher Education for the XXI Century (Paris 1998) proclaims, among others:

1. The need for closer ties between higher education and the world of work is an important issue for least developed and developing countries, taking into account their lower level of economic development.
2. It is the greatest contribution to promote the use of new technologies in order to assist centers of higher education in academic development and widening access to the universal range and development of knowledge (information and communication networks, computer equipment, staff).
3. Centers of higher education should be open to the development of mechanisms of the recognition of results in learning and applying them in a regional practice.

The local government should put every effort to make the development of universities in their area belong to the strategic priorities of the region.

The article presents the basic aspects of the impact of higher education institutions on various areas of social and economic life in Kołobrzeg.

Wstęp

W krajach Unii Europejskiej systematycznie rosną aspiracje edukacyjne społeczeństw. Dotyczy to również Polski, a podyktowane jest głównie zwiększonym popytem na wysoko wykwalifikowanych pracowników na konkurencyjnych rynkach pracy oraz wzrostem świadomości, że wykształcenie jest istotnym czynnikiem determinującym awans społeczny i zawodowy.

Kilku polskich autorów, m.in. Strahl¹, Markowski² czy Gorzelak i Jałowiecki³, wśród podstawowych czynników zwiększających konkurencyjność regionów wymieniają: „...możliwość kształcenia wyższego w regionie...”.

Rola szkolnictwa wyższego w rozwoju lokalnym może być postrzegana w kilku warstwach, m.in. przez:

- kreowanie czynników „miękkich”, tj. wprowadzanie na lokalny rynek pracy wykształconych i wykwalifikowanych absolwentów;
- elastyczne dostosowywanie oferty dydaktycznej do potrzeb lokalnych i regionalnych;
- zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym i wizerunku miasta⁴.

Opracowanie prezentuje podstawowe elementy wpływu instytucji szkolnictwa wyższego na różne aspekty życia społeczno-gospodarczego w Kołobrzegu, w tym na rozwój przestrzenny.

1. Szkolnictwo wyższe w Kołobrzegu

Lokalne ośrodki szkolnictwa wyższego pełnią zazwyczaj funkcję prekursorów i inicjatorów w zakresie działań o charakterze miastotwórczym, edukacyjnym, wychowawczym, gospodarczym, kulturowym i innowacyjnym⁵.

Kołobrzeg, nadbałtycki kurort zamieszkały przez ok. 50 tys. stałych mieszkańców, również wykorzystał szansę wdrożenia edukacji wyższej. Nie mając żadnych tradycji akademickich największe uzdrowisko polskie, charakteryzujące się również funkcjami: turystyczną (wczasowo-rekreacyjną), portową oraz rezydencyjną, od wielu lat jest miejscem konferencji i sympozjów naukowych, krajowych i międzynarodowych. Miasto jest wyjątkowo podatne na mobilność i przedsiębiorczość swoich mieszkańców; w opinii publicznej potwierdzonej danymi statystycznymi mieszkańcy Kołobrzegu są relatywnie „bogatsi” w stosunku do regionalnego otoczenia.

W 1993 r. zaczęła funkcjonować filia Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie, w 1995 r. dwie dalsze filie uczelni państwowych: Wydziału Ekonomicznego Politechniki Koszalińskiej oraz Wyższej Szkoły Morskiej w Szczecinie.

W kolejnych latach inne uczelnie umieściły w Kołobrzegu swoje wydziały zamiejscowe, filie czy punkty dydaktyczne.

Obecnie w Kołobrzegu studiuje ok. 1300 studentów (w trybie dziennym i zaocznym) – ponad 700 na Wydziale Zamiejscowym Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi (stosunki międzynarodowe, zarządzanie, fizjoterapia), ok.

¹ Strahl (2000), s. 38.

² Markowski (1996), s. 88.

³ Gorzelak, Jałowiecki (2000), s. 37.

⁴ Stachowski (2000), s. 13.

⁵ Richert-Kaźmierska (2001), s. 25.

330 na Wydziale Przedsiębiorczości Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie (ekonomia, socjologia, zarządzanie i marketing), 150 studentów w filii Uniwersytetu Szczecińskiego (ekonomia, socjologia) oraz ok. 100 osób na Wydziale Zamiejscowym Nauk o Zdrowiu Wyższej Szkoły Gospodarki Krajowej z Kutna (pielęgniarstwo).

Mamy więc do czynienia z mozaiką różnych kierunków i ofert edukacyjnych dla potencjalnych studentów z miasta, rejonu i regionu. Można dyskutować nad efektywnością takiej struktury dla miasta oraz studiujących. Funkcjonujące jednostki pochodzą z uczelni wyższych różnej jakości, co potwierdzają coroczne rankingi szkolnictwa wyższego. Jakość zamiejscowych wydziałów i filii uczelni zależy przede wszystkim od „jakości” kadry wykładowców, ale też od bazy lokalowej, jej wyposażenia, zasobów bibliotecznych oraz infrastruktury i zasobów informatycznych.

Wydziały i filie w Kołobrzegu funkcjonują w zróżnicowanych warunkach lokalowych. Uniwersytet Szczeciński prowadzi zajęcia w salach Gimnazjum nr 3, Wydział Pielęgniarstwa WSGK na terenie Szpitala ZOZ w Kołobrzegu, Wydział Przedsiębiorczości ZSB w Szczecinie dzierżawi gmach na terenach powojkowych, natomiast Wydział Zamiejscowy SWSPiZ od 2004 r. rezyduje we własnym budynku w uzdrowskiej części miasta: został on przystosowany do celów edukacyjnych po siedzibie Dyrekcji Uzdrowiska S.A. Jest to jedyny przypadek inwestowania w Kołobrzegu przez zewnętrzną uczelnię wyższą. Gmach Wydziału Zamiejscowego SWSPiZ spełnia wszelkie wymogi przestrzenne, sale są dobrze wyposażone, biblioteka wydziałowa zawiera dużą liczbę aktualnej literatury naukowej; baza socjalno-bytowa zostanie uzupełniona o pokoje gościnne, akademik, stołówkę, kawiarnię.

Przedstawiona struktura instytucji szkolnictwa wyższego w Kołobrzegu wydaje się być stabilną i nie ma przesłanek, aby w ciągu 3-5 lat uległa istotnej zmianie.

2. Rola szkolnictwa wyższego w rozwoju miasta

Kołobrzeg na przestrzeni ostatnich piętnastu lat nie miał w zasadzie aspiracji do tworzenia autonomicznej wyższej szkoły zawodowej. Przedstawiona struktura filialno-wydziałowa, z relatywnie dużą dywersyfikacją oferty kierunków, zaspokaja lokalne i rejonowe potrzeby. Miasto usytuowane w otoczeniu uczelnianego Koszalina oraz metropolitalnego, z tradycjami akademickimi Szczecina, stara się lokalnie realizować proces edukacyjny. Chociaż niektóre kierunki powtarzają się, obserwuje się dominację relacji komplementarności usług, zamiast „walki” o studenta. Szczególnie uczelnie niepubliczne starają się sprostać rosnącym wymogom i wyzwaniom unijnym – stają się tańszą niż w mieście akademickim formą kształcenia się⁶.

Realizując podstawową funkcję kształcenia studentów w zakresie określonych dziedzin wiedzy i przygotowania ich do wykonywania zawodów potrzebnych lokal-

⁶ Twardowska (2007), s. 199.

nie, uczelnie wyższe wychowują w duchu poszanowania praw człowieka, racjonalizmu i demokracji, podejmują współpracę z lokalnymi i regionalnymi podmiotami gospodarczymi, stając się dla nich minizapleczem naukowym. Badania naukowe są w powiśkach ze względu na zbyt mało liczną własną kadre, ograniczenia finansowe oraz to, że dla dużej części kadry praca na uczelni niepublicznej ma charakter dodatkowy. Mimo to można odnotować działalność wydawniczą oraz zapoczątkowanie badań własnych, szczególnie w kontekście konferencji naukowych, organizowanych przez placówki kołobrzeskie. Badania obejmują głównie studia regionalne i lokalne. Są często realizowane na zamówienie władz samorządowych i lokalnych przedsiębiorstw. Warto także odnotować działalność konsultacyjną oraz szkoleniową na rzecz miejscowego biznesu.

Na efekty tworzenia elit intelektualnych należy w Kołobrzegu poczekać. Według Strahl⁷ wychowanie własnej kadry dydaktyczno-naukowej trwa co najmniej kilkanaście lat. Duże znaczenie dla rozwoju kulturalnego mają inicjatywy studenckie: np. juwenalia promujące uczelnie w skali regionalnej, popularyzacja kultury, m.in. gościnne występy znanych zespołów teatralnych w gmachu SWSPiZ dla mieszkańców miasta. Ożywienie życia kulturalnego przejawia się również w sferze bibliotek wydzielonych, organizowania wystaw i spotkań autorskich, chórów, kabaretów, sekcji sportowych itp. oraz okolicznościowych wykładów i spotkań z osobistościami życia politycznego, gospodarczego i społecznego.

Wydziały i filie oddziałują pasywnie i aktywnie na najbliższe otoczenie. Stymulują rozwój lokalny przez wpływ na dochody i zatrudnienie oraz inwestycje uczelni macierzystych. Aktywne oddziaływanie, na ogół ujawniające się dopiero po pewnym okresie, dynamizuje proces rozwoju lokalnego i regionalnego, przez tworzenie sieci różnych instytucji oraz podnoszenie umiejętności lokalnej społeczności, jej aspiracji edukacyjnych oraz skłonności do innowacji⁸. Pasywny wpływ wydziałów i filii znajduje też wyraz w bezpośrednim i pośrednim wzroście zatrudnienia w mieście i regionie. Wzrost pośredni jest następstwem wzrostu zakupów dóbr i usług społeczności studenckiej. Daje to dodatkowy efekt na skutek przyrostu dochodów lokalnej społeczności. Czym szerszy, pod względem terytorialnym, jest zasięg uczelni, tym większy jest pośredni wpływ na zatrudnienie i dochody lokalnej społeczności (podmioty symbiotyczne, wynajmowanie kwater studenckich itp.).

Istotne znaczenie ma również ochrona i rekonstrukcja substancji budowlanych, które bez włączenia się uczelni niepublicznych uległyby powolnemu zniszczeniu. Rewitalizacja gmachu Uzdrowisk na potrzeby SWSPiZ jest kapitalnym przykładem. Jest to również przykład wkomponowania się wyższej uczelni w przestrzeń okołouzdrowską. W najbliższym okresie wysiłek inwestycyjny dla tworzenia nowej przestrzeni uczelnianej będzie położony na budowę nowych gmachów dydaktycznych, domów

⁷ Strahl (2000), s. 97.

⁸ *The Response...*(1999), s. 38.

akademickich oraz bazy mieszkaniowej dla kadry w kierunku tworzenia na terenach powojkowych minikampusu. SWSPiZ planuje budowę kompleksu akademickiego, który całkowicie zmieni przestrzeń tej okolicy miasta.

Widoczna jest dbałość władz uczelnianych o lokalny prestiż: liczne przejawy promocji oraz rozbudowa więzi społecznej studentów z mieszkańcami miasta (w satoriach, szpitalu, urzędach administracji samorządowej, lokalnych firmach itp.).

Filie i wydziały zamiejscowe uczelni odgrywają w Kołobrzegu istotną rolę w rozwoju gospodarczym miasta, a w szczególności:

- dostarczają miejsc pracy dla nauczycieli akademickich i pracowników obsługi;
- są klientami na lokalnych rynkach inwestycyjnych, usług telekomunikacyjnych, mediów komunalnych itd;
- stymulują rozwój podmiotów symbiotycznych w zakresie działalności handlowo-usługowej, noclegowej, komunikacyjnej itp.;
- kreują nowe rozwiązania przestrzenne, m.in. przez modernizację i rewitalizację zniszczonych budynków i zmianę przestrzennego wizerunku miasta.

Lokalne zaangażowanie uczelni przejawia się również w aktywnym oddziaływaniu na różne grupy interesantów i utrzymywaniu z nimi kontaktów, w szczególności współpraca z władzami samorządowymi Kołobrzegu. Wydział Zamiejscowy SWSPiZ realizuje na ich rzecz badania rynku, inwentaryzuje bazę handlową miasta, bierze udział w pracach studyjnych nad *Strategią Rozwoju Miasta '2015* oraz *Strategii Rozwoju Turystyki w Kołobrzegu*. Rozwija się też współpraca z lokalnym biznesem, głównie przez kontakty merytoryczne i prace dla Regionalnego Stowarzyszenia Turystyczno-Uzdrowiskowego, Kołobrzesckiej Izby Gospodarczej oraz Cechu Rzemiosł Różnych.

Reasumując można stwierdzić, że uwzględniając skalę problemu i mając na uwadze specyfikę lokalną szkolnictwa wyższego w Kołobrzegu, wpływ tego nowego sektora na rozwój miasta jest bezdyskusyjny i w najbliższych latach powinien rosnać. Układ ma charakter sprzężenia zwrotnego: miasto i jego mieszkańcy widząc korzyści dla siebie płynące z rezydowania ośrodków uczelnianych świadomie zachęcają i motywują je do działalności, a te w zamian bezpośrednio i pośrednio wpływają na rozwój i wzrost konkurencyjności miasta.

Refleksja: Sygnalizując zjawisko niżu demograficznego można w najbliższym czasie oczekiwać, również w Kołobrzegu, procesu selekcji wyższych uczelni, szczególnie niepublicznych. Popyt na ich usługi może zmaleć, gdyż nastąpi nasycenie rynku pracy. Szansę przetrwania, szczególnie w miastach peryferyjnych, takich jak Kołobrzeg, mają tylko te wydziały i filie, które⁹:

- podniosą zdecydowanie poziom jakości studiów, potrafią rozwiązać oczekiwane przez lokalny rynek pracy umiejętności studentów, jej innowacyjność;

⁹ Dietl (2000), s. 237.

- potrafią nawiązać współpracę z różnymi grupami interesariuszy, lokalnego środowiska społecznego, uzyskując ich poparcie;
- stworzą bazę materialno-techniczną, zapewniającą korzystne warunki studiowania oraz podnoszącą jakość zagospodarowania przestrzeni i umożliwiającą świadczenie usług na rzecz mieszkańców;
- będą w stanie rozwijać własną kadrę nauczającą, identyfikującą się z uczelnią i lokalnym środowiskiem;
- rozwiną środowisko „przyjaciół” uczelni, zarówno absolwentów, jak i „miejscowej inteligencji”, która będzie stymulować ruch kulturalny i intelektualny;
- staną się czynnikami integrującymi lokalną społeczność;
- będą rozwijać współpracę międzynarodową, mając na uwadze potrzeby lokalne.

Obecna sytuacja na rynku edukacji wyższej w Kołobrzegu oraz średniookresowa prognoza wskazują, że powyższe cechy może spełnić głównie Wydział Zamiejscowy Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi. Staje się on, przez rozwój infrastruktury oraz coraz ciekawsze oferty dla studentów, np. od roku akademickiego 2008/2009 nowe kierunki: kosmetologia, logistyka, finanse i rachunkowość europejska, załączkiem realizacji dodatkowej funkcji miastotwórczej Kołobrzegu: obok uzdrowskiej, turystycznej, portowej i rezydencjalnej miasto w najbliższej przyszłości wzbogaci się o funkcję akademicką. Placówka ta w największym stopniu wpływa i kształtuje przestrzeń społeczno- gospodarczą miasta.

Literatura

- Dietl J., 2000, *Rola uczelni niepaństwowych w regionie*. Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, Łódź.
- Gorzela G., Jałowiecki B., 2000, *Konkurencyjność regionów*. „Studia Regionalne i Lokalne” nr 1/2000, EIRiL UW, Warszawa.
- Markowski T., 1996, *Wspieranie wzrostu konkurencyjności w polityce rozwoju regionalnego*, [w:] *Strategiczne wyzwania dla polityki rozwoju regionalnego Polski*. Friedrich Ebertstiftung, Warszawa.
- Richert- Kaźmierska A., 2001, *Ośrodki szkolnictwa wyższego jako podmioty kreowania rozwoju lokalnego*, [w:] *Edukacja menedżerska w nowej gospodarce*, A. Tubielewicz (red.). Politechnika Gdańska, Cetniewo.
- Stachowski T., 2000, *Znaczenie miastotwórczej roli szkolnictwa wyższego. Rola i wpływ wyższej uczelni na rozwój społeczny i ekonomiczny regionu*. Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, Łódź.
- Strahl D., 2000, *Rola uczelni wyższych w rozwoju regionalnym*, [w:] *Rola wyższej uczelni w rozwoju społecznym i ekonomicznym regionu*. Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, Łódź.
- The Response of Higher Education Institutions to Regional Needs*, OECD, Paris, 1999.
- Twardowska E., 2007, *Znaczenie rozwoju szkolnictwa wyższego w polskiej gospodarce*. Seria Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Tom III, Zeszyt 1, Łódź.